

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc@regeringskansliet.se
kalle.brandstedt@regeringskansliet.se

SOU 2024:70 Tiotandvård – ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård

– ert diarienummer: S2024/01892

Betänkandet är komplext och omfattande, och förvaltningsrätten avstår från att ha några synpunkter på de flesta av förslagen. Förvaltningsrätten har dock följande synpunkter.

Förslaget om ändring i socialtjänstlagen (bl.a. avsnitt 11.4.3 och 11.4.4)

Syftet med de föreslagna ändringarna är att utlänningar som vistas i Sverige utan att ha rätt att göra det ska ha möjlighet att få bistånd enligt socialtjänstlagen till sådan tandvård som inte kan anstå, om de saknar egna medel. Detta ska uppnås genom en bestämmelse i socialtjänstlagen om att en ansökan om bistånd till sådan tandvård ska behandlas som om den enskilde var bosatt i vistelsekommunen, tillsammans med ett undantag från bestämmelsen i lagen om mottagande av asylsökande (LMA) om att utlänningar som omfattas av LMA inte har rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen för förmåner av motsvarande karaktär.

Såvitt förvaltningsrätten förstår är skälet till att vissa utlänningar (som inte omfattas av LMA) nekas bistånd enligt socialtjänstlagen att de inte har rätt att vistas i Sverige (se särskilt rättsfallet HFD 2018 ref. 39). Utredningens förslag bygger därför tydligen på uppfattningen att den som är bosatt i en kommun också ska anses ha rätt att vistas i landet. Enligt förvaltningsrättens mening är detta emellertid ingen självklarhet. Förvaltningsrätten anser att en omformulering av den föreslagna bestämmelsen i socialtjänstlagen bör övervägas.

Förslaget om ändring av förutsättningarna för avanslutning och nekad anslutning till det statliga tandvårdsstödet (avsnitt 13.1.8)

I remissyttrande över delbetänkandet SOU 2023:82 Ökad kontroll över tandvårdssektorn har förvaltningsrätten tidigare anfört följande.

Förvaltningsrätten i Umeå tar emot en stor andel av det totala antalet mål om statlig tandvårdsersättning. Under 2023 tog förvaltningsrätten emot 108 mål, och antalet mål förefaller öka. Förvaltningsrätten har föredragande som är mer eller mindre specialiserade på måltypen och har arbetat med den under ett flertal år. Förvaltningsrätten kan komma att påverkas kraftigt av den ökning av antalet mål som utredningen förutspår.

Förvaltningsrättens bestämda uppfattning är att regelverket för statlig tandvårdsersättning är för komplext och svåröverskådligt och att detta förhållande i sig utgör en väsentlig orsak till felaktiga utbetalningar. Utredningen förefaller dela denna uppfattning (avsnitt 7.2), men det har inte ingått i utredningens uppdrag att föreslå några förändringar. Förvaltningsrätten vill därför framhålla vikten av att frågan om förenkling av regelverket tas under övervägande.

Förvaltningsrätten har fortfarande samma uppfattning, dvs. att regelverket är alltför svårtillämpat, för såväl Försäkringskassan och förvaltningsdomstolarna som för vårdgivarna själva. Till stöd för den uppfattningen kan numera också hänvisas till HFD 2024 ref. 48, där Högsta förvaltningsdomstolen underkände en mångårig praxis hos Försäkringskassan som lett till återkrav på mycket stora belopp. Det återstår att se om avgörandet kommer att få några konsekvenser för andra situationer där återkrav beslutas utan uttryckligt stöd i regelverket.

Enligt förvaltningsrättens mening är det inte självklart att förändringen kommer att ge ökade möjligheter till avanslutning, vilket utredningen utgår från. Bestämmelserna komplexitet, liksom de oklarheter som fortfarande i stora delar föreligger omkring hur de ska tolkas och tillämpas, medför att det mycket väl kan tänkas att ett åsidosättande är allvarligt trots att det inte skett medvetet eller av grov oaktsamhet. Det torde endast i undantagsfall vara möjligt att dra slutsatsen att ett åsidosättande skett medvetet, och ”grov oaktsamhet” brukar i lagstiftningsssammanhang signalera ett mycket högt ställt krav på vårdslöshet, som ligger nära ett uppsåtligt förfarande.

Förvaltningsrätten anser alltså att konsekvenserna av utredningens förslag är svåra att bedöma. Därtill vill förvaltningsrätten ifrågasätta om de aktuella bestämmelserna, som är av central betydelse för vårdgivarna och enligt förarbetena innebär en begränsning av näringsfriheten, ska fortsätta att finnas i en förordning.

Detta svar har beslutats av lagmannen Björn Johansson, rådmännen Karin Granholm, Lena Bergsdorf och Patrik Södergren (föredragande) samt förvaltningsrättsfiskalerna Maria Lidén och Sofia Wikström.

Björn Johansson